

СОЦІАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР ОСВІТНИХ ПОСЛУГ ТА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

*Т. В. Матюк, к. е. н., викладач Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова,
beskonechnost11@rambler.ru*

Методологія дослідження. Результати одержані за рахунок застосування методів: аналізу та синтезу – для з'ясування місця освітніх послуг в типології суспільних благ; системного підходу – для виокремлення функцій освіти як чинника соціально-економічного розвитку суспільства; групування та класифікацій – для встановлення концептуальних підходів до визначення мотивації держави щодо втручання у дію ринкового механізму надання освітніх послуг.

Результати. Умови, за яких в суспільстві закладаються засади соціально-економічного розвитку, формуються як ринковим саморегулюванням, так і створюються завдяки свідомій діяльності людей та пов'язані з державним управлінням. Застосування концептуальних підходів, що ґрунтуються на типології благ, дозволило виявити сфери, в які має спрямовувати свою регулюючу діяльність держава з метою сприяння соціально-економічному розвитку, а саме: створення умов для функціонування ринку освітніх послуг, через взаємозв'язок якого з ринком ресурсів реалізується продуктивна функція освіти; подолання ефекту «фрирайдерства»; меріторизація попиту на освітні послуги; створення матеріальних та духовних засад для реалізації соціальних функцій освіти. У силу притаманності освітнім послугам ознак мультизмішаного блага, сфера освіти вимагає ще й активного втручання громадянського суспільства у формування умов для виконання освітою своїх соціальних функцій.

Новизна. Доведено, що освітня послуга через притаманність їй одночасної індивідуальної, суспільної та нормативної значимості є «мультизмішаним благом», яке у ході свого виробництва та задоволення набуває властивостей як чистого приватного і суспільного, так і змішаного та опікуваного блага.

Практична значущість. Теоретичні положення і висновки роботи можуть слугувати основою для законодавчої та виконавчої влади під час реалізації національної освітньої та соціальної політики.

Ключові слова: соціальна функція освіти, інституціональна функція освіти, суспільні блага, освітня послуга, опікуване благо, мультизмішане благо.

Література

1. Антошкіна Л. І. Економіка вищої освіти: тенденції та перспективи реформування: Монографія / Л. І. Антошкіна. – Наук. ред. і вступ. ст. І. К. Бондар – К. : ВД Корпорація, 2005. – 368 с.
Antoshkina L. I. Ekonomika vyshchoi osvity: tendentsii ta perspektivy reformuvannya [Higher education economy: reformation tendencies and perspectives]: Monografiya / L. I. Antoshkina. – Nauk. red. i vstup. st. I. K. Bondar – K. : VD Korporatsiya, 2005. – 368 p.
2. Каленюк І. С. Особливості регулювання ринку освітніх послуг: Монографія / І. С. Каленюк, Л. І. Цимбал. – Чернігів : ЧДІЕіУ, 2011. – 184 с.
Kalenyuk I. S. Osoblyvosti regulyuvannya rynku osvitnikh poslug [Market regulation peculiarities of education services]: Monografiya / I. S. Kalenyuk, L. I. Tymbal. – Chernihiv : ChDIEiU, 2011. – 184 p.
3. Освіта в економічному вимірі: потенціал та механізм розвитку / І. С. Каленюк ; Інститут вищої освіти АПН. – К. : ТОВ «Кадри», 2001. – 326 с.
Osvita v ekonomichnomu vymiri: potentsial ta mekhanizm rozvytku [Education in economy measuring: development potential and mechanism] / I. S. Kalenyuk ; Instytut vyshchoi osvity APN – K. : TOV «Kadry», 2001. – 326 p.
4. Козарезенко Л. В. Соціально-економічна нормаль як індикатор внутрішньої ефективності освітньої сфери України / Л. В. Козарезенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 7 (97). – С. 58 – 62.
Kozarezenko L. V. Sotsialno-ekonomichna normal yak indyikator vnutrishnoi efektyvnosti osvitnoi sfery Ukrainy [Social-economy normal as indicator education sphere Ukraine inner efficacy] / L. V. Kozarezenko // Aktualni problemy ekonomiky. – 2009. – № 7 (97). – P. 58 – 62.
5. Куклін О. В. Економічні аспекти вищої освіти / О. В. Куклін. – К. : Знання України, 2008. – 331 с. – Бібліогр.: с. 298 – 331 с.
Kuklin O. V. Ekonomichni aspekty vyshchoi osvity [Higher education economy aspects] / O. V. Kuklin. – K. : Znannya Ukrainy, 2008. – 331 p. – Bibliogr.: p. 298 – 331 p.
6. Тимошенко І. В. Система образования в зеркале экономической науки. / И. В. Тимошенко / Народная украинская академия. – Х. : Издательство НУА, 2005. – 295 с.
Timoshenkov I. V. Sistema obrazovaniya v zerkale ekonomicheskoy nauki [Education system in economy science mirror]. / I. V. Timoshenkov / Narodnaya ukrainskaya akademiya. – Kh. : Izdatelstvo NUA, 2005. – 295 p.
7. Огаренко В. М. Державне регулювання діяльності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг: Монографія / В. М. Огаренко. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 328 с.
Oharenko V. M. Derzhavne rehuliuвання diyalnosti vyshchych navchalnykh zakladiv na rynku osvitnikh poslug [State regulation activity higher education institutions on education services market]: Monografiya / V. M. Oharenko. – K. : Vyd-vo NADU, 2005. – 328 p.
8. Samuelson P. A. The pure theory of public expenditure // Review of Economics and Statistics, 1954. – 234 p.
9. Musgrave R. A. The Theory of Public Finance: A Study in Public Economy. – N.Y.– London : McGraw-Hill, 1959. – 628 p.
10. Экономическая социодинамика / Р. С. Гринберг, А. Я. Рубинштейн. – М. : ИСЭ Пресс, 2000. – 274 с.
Ekonomicheskaya sotsiodinamika [Ecological socialdynamic] / R. S. Grinberg, A. Ya Rubinshteyn. – M. : ISE Press, 2000. – 274 p.
11. Рубинштейн А. Я. Структура и эволюция социального интереса / А. Я. Рубинштейн. – М. : ИСЭ Пресс, 2003. – 368 с.
Rubinshteyn A. Ya. Struktura i evolyutsiya sotsialnogo interesa [Social interest structure and evolution] / A. Ya. Rubinshteyn. – M. : ISE Press, 2003. – 368 p.
12. Нуреев Р. М. Система образования Индии: проблемы развития / Р. М. Нуреев // Индия 1987: ежегодник. – М. : Наука, 1988. – С. 294–312.
Nureev R. M. Sistema obrazovaniya Indii: problemy razvitiya [India education system: development problems] / R. M. Nureev // Indiya 1987: ezhegodnik. – M. : Nauka, 1988. – P. 294–312.
13. Нуреев Р. М. Теории развития: модели становления рыночной экономики / Р. М. Нуреев – М. : Норма, 2008. – 584 с.
Nureev R. M. Teoriya razvitiya: modeli stanovlennya rynochnoy ekonomiki [Development theory: market economy becoming models] / R. M. Nureev – M. : Norma, 2008. – 584 p.
14. Доклад о человеческом развитии 2013. Возвышение Юга: человеческий прогресс в многообразном мире. Резюме – М. : Весь мир. – 2013. – 152 с.
Doklad o chelovecheskom razvitii 2013. Vozvyshenie Yuga: chelovecheskiy progress v mnogoobraznom mire [Report about human development 2013. South elevation: human progress in different world] Rezyume – M. : Ves mir. – 2013. – 152 p.